

Kreative prosesser

Gjenbruksmaterialer

Helene Wangsvik Ludvigsen

[kandidatnummer: 3009]

Bacheloroppgave

[BHBAC3910]

Trondheim, Mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING.....	2
2. TEORIDEL.....	4
2.1 GJENNBRUKSMATERIALER.....	4
2.3 HVA ER KRETIVITET?.....	7
2.4 KREATIVE PROSESSER.....	9
2.5 BARNEHAGENS ROM.....	11
3. METODE.....	14
3.1 INTERVJU.....	15
3.2 VALG AV INFORMANT.....	16
3.3 ETISKE RETNINGSLINJER.....	16
3.4 KRITIKK TIL METODE.....	18
4. FUNN OG DRØFTING.....	19
4.1 GJENNBRUKSMATERIALER.....	19
4.2 KREATIVE PROSESSER OG MEDVIRKNING.....	23
4.3 BARNEHAGENS ROM.....	25
5. AVSLUTTNING.....	28
6. REFERANSELISTE.....	29
7. VEDLEGG 1 INTERVJUGUIDE.....	32
7.1 VEDLEGG 2 SAMTYKKESKJEMA.....	32
7.2 VEDLEGG 3 MALCOLM ROSSMODELLEN.....	33

1. Innledning

I arbeidet med å finne et tema som jeg ville skrive om var jeg litt frem og tilbake. Jeg var usikker på hvilken vei jeg ville gå, finne noe jeg brenner for. Det å finne noe man brenner for er ikke så vanskelig, men jeg ville finne et tema jeg ville lære mer om. Jeg har aldri følt meg spesielt kreativ når det kommer til kunst og håndverk. Med mindre jeg får en konkret oppgave eller en oppskrift å følge er jeg dårlig på å komme på noe selv. Det er noe annet i hverdagen og på jobb, da kan jeg komme med kreative løsninger på ulike utfordringer man møter på. Men etter at jeg valgte musikk, drama og kunst og håndverk som mitt valgfag dette året har jeg fått ett nytt syn på hva kreativ kan innebære. Etter et besøk på Remida- senteret og et nytt arbeidskrav midt opp i bacheloren, bestemte jeg meg for at jeg ville skrive om gjenbruksmaterialer i barnehagen. Jeg skjønnte fort at dette var noe jeg ville finne ut litt mer om og lære mer om. Jeg følte ikke at jeg hadde nok kunnskap om og fant temaet interessant.

I løpet av mine år på skolen har jeg vært i noen barnehager som jobber med grønt flagg, jeg har selv ingen erfaring med dette men syntes det var et spennende konsept. Det meste av gjenbruk jeg er kjent med er dorullnisser og ulikt bruk av melkekartonger så kunne undersøke dette temaet normere var midt i blinken.

«Gjennom Grønt Flagg arbeidet har barnehagen fått gode vaner som preger hverdagen vår. Det gjelder blant annet kildesortering, kompostering, sporfri ferdsel i naturen, matlaging i naturen og dyrking av vekster. Alle tema er nøye planlagt og gjennomført knyttet opp mot Rammeplanens fagområder.» (<https://grontflagg.fee.no/om-gront-flagg>)

I mine praksisperioder jobbet de kontinuerlig med grønt flagg hvor barna for eksempel hadde en tegnebok istedenfor for å bruke tegneark, de hadde også en kasse som de fylte med papp og ark som var brukelig flere ganger. Slike små tiltak syntes jeg va interessante og kunne tenkte meg til å kunne gjøre noe sånt i en fremtidig jobbsituasjon.

Vi har bare en jordklode og i dagens samfunn kaster vi så utrolig mye søppel og dette vokser barna våre opp i. Det er et tema som er veldig aktuelt for tiden, på alle sosiale medier, kjendiser, politikere er veldig aktive med å skal redde verden, være miljø bevisste er veldig bra. Vi er bare enkeltmennesker, og vi kan ikke redde verden alene, men med et slikt fokus det er nå så kan vi gjøre en endring sammen. Gjenbruksmaterialer er et område barnehagen kan fokusere på i hverdagen. Med dette holder barnehagen seg innenfor mange av fagområdene i barnehagen.

Så på bakgrunn av dette ble min problemstilling: *"Hvordan kan jeg som barnehagelærer legge tilrette for kreative prosesser i barnehagen med bruk av gjenbruksmaterialer"*.

I rammeplanen står det at barn skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen, som er forutsetninger for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har som oppgave å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftig samfunn. Barnehagen skal bidra til at barn kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden (Rammeplanen, 2017, s. 12). Ved bruk av gjenbruksmaterialer i barnehagen får barna en forståelse at alt vi kaster ikke trenger å være søppel, men nokså veldig brukbart.

Jeg velger å starte oppgaven min med en teoridel der jeg gjør rede for ulike begreper som gjenbruk, kreativitet, kreative prosesser og barnehagens rom. Dette for å få leseren til å få et innblikk og forstå de ulike begrepene jeg bruker i min problemstilling. Etter teoridelen går jeg videre inn på metodekapittelet, her presenterer jeg hvordan jeg valgte å innhente data til oppgaven min og hvorfor jeg valgte å gjøre det slik. Jeg velger å ha en felles del for «funn og drøfting» hvor jeg skal presentere mine funn under ulike temaer for så å drøfte det opp mot relevant teori. Jeg vil prøve å trekke frem det viktigste på en oversiktlig og forståelig måte for leseren. Avslutningsvis kommer jeg til å ta en helhetlig oppsummering hvor jeg skal se om jeg fikk svar på min problemstilling.

2. Teori

I denne delen velger jeg å belyse begreper som er relevant for min problemstilling og er med på å belyse det jeg vil finne ut som temaet. Disse begrepene er gjenbruksmaterialer, kreativitet, kreative prosesser og barnehagens rom.

2. 1. Gjenbruksmaterialer

Gjenbruk er å bruke noe om igjen, av og til på en ny måte og eller i en ny sammenheng. Når en ting skal brukes igjen sparer vi miljøet for både avfall og forurensning i forbindelse med nyproduksjon. Det finnes mange former for gjenbruk sånn som når man arver en genser, eller kjøper en brukt stol. Det viktigste med gjenbruk er at man faktisk bruker- ikke kaster. Når man velger bruk i stede for kast, ser man verdien og muligheten til tingen (Bråten og Kvalbein, 20114, s. 24).

Det brukes mange ulike navn på gjenbruksmaterialer, noen kaller dem hverdagsmaterialer, overskuddsmaterialer, verdiløse materialer, gratismaterialer og søppelmaterialer. Dette er benevnelser som er uavhengig av materialets egenskap eller opprinnelse. Waterhouse bruker benevnelsen kreativitetsfremmende materialer da hun mener at vi må tenke annerledes i møte med disse materialene enn i forhold til andre materialer. Begrepene found object og ready-made omfatter ofte masseproduserte hverdagsgjenstander og andre ting som i deg selv ikke har kunstnerisk verdi, men som blir satt inn i en kunstnerisk sammenheng og dermed endrer funksjonen og betydningen (Waterhouse, 2013, s. 82). Gjenbruksmaterialer har knyttet til seg en historie om sin tidligere funksjon. I en skapende sammenheng tar vi materialet ut fra dens opprinnelige kontekst og ser på den med nye øyne, gir den nytt liv og en ny mening. Dette er en kreativ prosess som arter seg litt annerledes enn når vi arbeider med materialer som ikke er definert i forhold til funksjon og kontekst (Waterhouse, 2013, s. 86).

Mange begrunner bruken av gjenbruksmaterialer med at det er gratis og da kan man heller bruke pengene på noe annet. Det er ikke det det handler om, det handler om er at det skal være et materiale som fremmer barns kreative og kunstneriske kompetanse. Det å transformere gjenbruksmaterialer er en spennende prosess som handler om å oppdage, utforske og eksperimentere med ulike materialer i en formskapingsprosess, en prosess som kan utvikle barns kreative tankemønster og handlingssett. Dette kan fremme barns evne til innovasjon, og gjennomgå en dialog i den skapende prosessen kan vi utvide barns forståelse av sammenhengen i produksjon, forbruk, natur og miljø (Waterhouse, 2013, s. 87). Hvis vi ser på det rammeplanen sier under fagområdet kunst, kultur og kreativitet så henger dette sammen. Rammeplanen (2017) sier: At i barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforsking, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske uttrykk. Barnehagen må legge til rette for og videreutvikle barns kreative prosesser og uttrykk. Gjennom slik arbeid ivaretar man barns medvirkning ved å legge til rette for akkurat dette. Barnehagen skal ikke bare legge til rette for at barn skal få erfaringer med kunst i ulike former, men skal også legge til rette for medvirkning på måter som er tilpasset barnets alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov.

Ideelt sett bør barn få så mange og varierte material opplevelser som mulig i barnehagen, å oppleve at materialer endrer form og karakter, gir viktige erfaringer. Dette kan gi både opplevelser av mestring og glede, men også frustrasjon når man møter materialer som gir litt motstand. Å gi barn rike opplevelser og erfaringer med variert materiale og utvide begrepsforståelse. Å skape i interaksjon med ulike materialer gir konkrete sanselige erfaringer i jakten på materialer. Det handler i stor grad om å se potensialet til materialet, men også nysgjerrigheten og kjenne på lysten til å undersøke det, utforske og eksperimentere (Waterhouse, 2013, s. 175).

ReMidasentret i Trondheim kommune er Norges eneste godkjente ReMida. ReMidasentret retter seg i hovedsak mot barn og unge, men er også åpne for andre interesserte som ansatte og studenter ved høyskoler og universiteter. Målet er å skape et senter som tilbyr barn og pedagoger overskuddsmaterialer fra butikker og bedrifter. Disse materialene motiverer til utforskning. ReMida er kulturprosjekt som vektlegger miljø, pedagogikk og estetiske tilnæringsmåter (<http://www.reggioemilia.no/remida-trondheim.html>). Med slike senter kan det være lettere for barnehagene å kunne sette seg inn i hva gjenbruk kan være.

Ved å ha fokus på gjenbruk i barnehagen og se ting på nytt lærer barna å bruke den estetiske oppmerksomheten eller persepsjonen sin. At de kan se på et materiale å tenke at dette kan være en buss, en båt eller et romskip. Man kan definere estetisk persepsjon som en måte å erfare verden på, vende seg mot verden sanselig. Affordance, hva har tingen/ gjenstanden å tilby? (Waterhouse, 2013, s. 81). Det spesielle med gjenbruksmaterialer er at vi nærmer oss materialene ut fra en tanke om at det kan bli til noe annet enn hva det er tiltenkt. Både voksne og barn kan utforske materialene uten å måtte forholde seg til hva materialene vanligvis brukes til (Bråten & Kvalbein, 2014, s. 153). Med gjenbruk i barnehagen får barna også en forståelse for miljøet vårt og den bærekraftige utviklingen, ta vare på jorden vår. Selv om det er søppel så er det ikke alt som er søppel. Den bærekraftige utviklingen handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine (Rammeplanen, 2017, s. 12).

Gjenbruksmaterialer kan også legge til rette og inspirere til barns lek, leken har en sentral plass i barnehagen og vi skal gi gode vilkår for lek. Leken er en arena for barns utvikling og læring, vi skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal organisere rom, tid og lekematerialer som inspirerer til ulike typer lek. Man skal observere, analysere, støtte, delta i, berike leken på barnas premisser (Rammeplanen, 2017, s. 17).

2. 2. Hva er kreativitet?

Hva er egentlig kreativitet? Er dette noe som kan defineres på en spesiell måte? Finnes det egentlig noe korrekt svar på hva kreativitet er? Er kreativitet det samme som fantasi? Ordet kreativitet stammer fra det latinske ordet «creare» som betyr «å bringe til verden». Kreativitet anses som verdifull for økonomi, samfunn og utdanning. Man har tro på at kreativitet kan hjelpe menneskeheten med å løse ukjente utfordringer som fremtiden byr på (Fredriksen, 2013, s. 56).

For samfunnet kan kreativitet lede til nye oppfinnelser, ny kunst, vitenskapelige problemer og løsninger på sosiale problemer. Kreativitet kan blant annet beskrives som evnen til å skape og produsere noe nytt (Bråten og Kvalbein, 2014, s. 203). Erik Lerdahl er professor i kreativitet og mener den kan beskrives som en evne. Denne evnen mener han kan læres gjennom trening. Barn har en åpen holdning til hva ting kan bli, egenskaper som mange voksne har lagt bort (Bråten og Kvalbein, 2014, s. 205). I følge Haabesland og Vavik (2010) er kreativitet et uttrykk fra det enkelte individet på den ene siden, og på den andre siden påvirkes av materialer og hendelser.

Rinaldi (2009) mener det at kreativitet kan det skapes nye sammenhenger mellom en tanke og en gjenstand som medfører blant annet nyskaping. Barn er født kreative, men det er vi voksne som setter grenser for hvordan kreativiteten skal anvendes. For at barn skal kunne utvikle/ uttrykke seg kreativt må vi voksne støtte, legge til rette og motivere barn til dette. Alle mennesker er kreative på hver sin måte. Noe av det viktigste når det kommer til barn og kreativitet er å se på den utforskende og åpne holdningen barn i barnehagen har. Alle mennesker er kreative på en eller annen måte, en slik holdning er en av de viktigste forutsetningene for en kreativ atferd (Haabesland og Vavik, 2010, s. 218).

Et annet synonym som blir brukt i forbindelse med kreativitet er fantasi. «Du er så fantasifull» blir gjerne brukt istedenfor «du er så kreativ». Begrepene her mye til felles og de begge begrepene viser til en slags form for «alternativ tenkning». Selv om disse begrepene er ganske like finnes det en nyanseforskjell mellom dem. Hvis vi forstår

fantasi som et potensiale for, evne til og dagdrømming. Kreativitet forutsetter at vi bruker disse, det ligger noe mer dynamisk og utfordrende i begrepet kreativitet (Haabesland og Vavik, 2010, s. 208). Mennesker skaper noe nytt ved hjelp av fantasi på bakgrunn av sine erfaringer med fysiske og sosiale omgivelser. Kieran Egan skriver at barn er mer fantasifulle en voksne. Barn forklarer ting på bakgrunn av erfaringene de har rukket å skaffe seg i løpet av sitt korte liv og for å koble erfaringene sammen trenger de en elastisk fantasi som kan strekke seg langt mellom erfaringer og minner, som tilsynelatende ikke har noe med hverandre å gjøre.

Fantasi er grunnleggende for læring: For å lære noe må vi kunne forestille oss at det finnes noe annet enn det vi allerede vet. Efland mener at fantasi er nødvendig for læring, den gjør det mulig å reorganisere tidligere erfaringer. Tenkning er avhengig av evnen til å kunne forestille seg noe. Hans studie viser hvordan fantasi er nødvendig for læring og hvordan kreativitet er en oppdagelsesprosess (Fredriksen, 2013, s. 59).

Så hva kjennetegner egentlig en kreativ person? En kreativ person har mange tydelige karaktertrekk den kan gjenkjennes på. Typiske egenskaper hos de som er kreative kan være noe sånt som: originalitet, fleksibilitet og iderikdom. Det å kunne stoppe opp, være nyskjerrig og åpen for det utradisjonelle. Spenning og variasjon kan sees på i sammenheng med at kreative personer tåler mer usikkerhet enn andre. Å være åpen for det nye og ukjente, det er en måte å møte verden på (Haabesland og Vavik, 2010, s. 209).

Rammeplanen for barnehagen presenterer lek som barns grunnleggende måte å leve på. Det er gjennom lek at barn skaffer seg de samseerfaringene som er nødvendige for å forstå omverden og seg selv. I leken er barn undersøkende, de kombinerer sine erfaringer, utprøving av muligheter og forhandler meninger (Fredriksen, 2013, s. 89).

2. 3. Kreative prosesser

«Den kreative prosess er gjennom handling å danne et nytt produkt som er et resultat av flere faktorer. Det vokser ut av individets unikheter på den ene siden og av materialene, handlingene menneskelige forhold eller individets livsomstendigheter på den andre (Haabesland og Vavik, 2010, s. 208)».

I Rogers definisjon ligger det en påminnelse om at man i et miljø som skal simulere til kreativitet, uten å ta de sosiale forholdene i betraktning, også må inkludere fysiske faktorer inne og ute. Utgangspunktet for tilretteleggingen av en kreativ lærings- og utviklingsprosess må være helhetlig og mangedimensjonalt syn på kunnskap, barnet som individ og læring som en prosess der hele kroppen er involvert. Barns evne til å kombinere sansetrykk og konkrete erfaringer for å finne nye løsninger og uttrykk, blant annet gjennom lek, er også en form for kreativitet. Barn kan i spennende arbeid med materialer være kreative på et tidlig stadium, fordi det handler om utfordringer i konkrete materialer i barns omgivelser (Buaas, 2009, s. 44). Barns ulike formuttrykk gjenspeiler barnets utvikling på andre områder. Indre opplevelser blir gjort sansbare gjennom arbeid med ulike materialer og teknikker. De blir gjort synlige, følbare og hørbare for barnet og for andre. Slik som leken har egne regler, har materialer innenfor hver estetiske område sine bestemte muligheter og begrensninger (Buaas, 2009, s. 45).

Fagområdet kunst, kultur og kreativitet i barnehagen omhandler ulike uttrykksformer som barn skal møte. I arbeidet med fagområdet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring. For at barnehagen skal bidra til dette skal barn ha tilgang til rom og materialer som støtter deres lekende og estetiske uttrykk og ar i bruk fantasi, kreativ tenking og skaperglede. Opplevelse med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid (Rammeplanen, 2017, s. 32).

En kreativ prosess representerer i utgangspunktet en ustrukturert situasjon. For å finne en løsning på det eventuelle problemet er man avhengig av evnen til å sette tanker og idéer sammen til nye muligheter. Det finnes mange forskjellige forklaringer på hva

som egentlig skjer fra man får en idé til det kreative produkter forekommer. En av de mest kjente forklaringene på dette er den engelske professoren Graham Walls og hans fase-teori. Han deler den kreative prosessen inn i fire stadier, forberedelse, inkubasjon, illuminasjon og verifikasjon. Jeg velger å gå litt inn på de ulike fasene, men her er det viktig å huske at dette er kun en modell som i sterk grad overforenklet virkelighet. (Haabesland og Vavik, 2010, s. 2019).

I den første fasen som han kaller forberedelsesfasen er problemet eller oppgaven oppfattet og det kan dukke opp mange ideer. Det handler om å ikke være kritisk, men åpen for å prøve ulike metoder slik at prosessen ikke stopper opp. Inkubasjonsfasen er en modningstid med mer eller mindre «ubevisst tenkning» men også en periode hvor problemet bearbeides bevisst. Her kan man oppleve å stoppe opp litt, kjøre seg litt fast. Da kan det være greit å ta seg en time out eller en pause. Slike pauser kan hjelpe på veien videre. Illuminasjonsfasen eller en «lys ide» som den gjerne karakteriseres som. Selv om løsningen kan virke som «lyn fra klar himmel», en selvfølgelighet så er det hardt arbeid som skal til for å oppnå de fleste kreative produkter. Den siste fasen som er Verifikasjonsfasen er løsningen klar og tankene konkretiseres i et produkt (Haabesland og Vavik, 2010, s. 220).

Det samme skriver Jonstøij og Tolgtaven om. Tenk deg at du står i et rom med ulike materialer hvor du får i oppgave å skape noe innenfor et gitt tema, du setter i gang med en prosess hvor du prøver du ideene dine. Ideen tar form, men så er man litt usikker på om det blir som du hadde tenkt, og du har bare lyst å legge det fra deg. Da tar du deg en runde i rommet, en time out, og plutselig begynner ting å falle mer og mer på plass, til det blir som det du hadde forestilt deg. Dette er en tilnæringsform innenfor Reggio Emilia- filosofien, det å gi barn oppgaver eller oppdrag.

Modellen for skapende virksomhet knytter Malcolm Ross lek til barns skaping. Den skapende prosessen henter sitt fundament fra leken, og leken på sin side berikes av de skapende prosessene. Utgangspunktet for arbeid med estetiske fag er at barna skal kunne holde fast på sanseopplevelser. Det er viktig å la barna være i prosesser som

gjør at de kjenner etter, ser, lytter og bruker kroppen. Det kreves tid og støtte fra de voksne for å finne egnede materialer og til å prøve uttryksmulighetene som ligger i dem. Materialkunnskaper er viktig men ikke mindre viktig en håndverk og teknikk. Materialene i seg selv kan også inspirere til skapende aktiviteter og gjenkalle indre bilder (Buaas, 2009, s. 46). Rossmodellen visualiserer den skapende prosessen og er anvendt på tvers av estetiske fag for å forstå barns kreative prosesser. Dette stiller Line P. Kristiansen seg litt kritisk til, hun er ikke sikker på om modellen er relatert til barn under tre år. Hun mener Rossmodellen kan tolkes som en kreativ prosess er lineær med impulsstart og lek som sluttprodukt. Hennes erfaring med de yngste barna i barnehagen er at den kreative prosessen går i sirkel, nye ideer oppstår underveis og gir impulser til en ny prosess. Når det gjelder de yngste i barnehagen er veien kort mellom sansing, material utforsking, lek og nye impulser (Fønnebø, 2014, s. 125).

I Reggio Emilia legger man stor vekt på barns kunnskapsprosesser og organiserer virksomheten i lange prosjektarbeid; undersøkelse i små barnegrupper av fag og tema som har en dynamikk og energi i seg, som på mange måter ivaretar barns oppdagerglede og kreativitet. La deg inspirere av barnas nysgjerrighet og deres spørsmål, holde liv i deres spørsmål, studere hvordan de søker svar på spørsmålene sine, la dem lære seg å beherske lyttingens og spørringens kunst (Jonstoj & Tolgraven, 2008, 31).

2.4. Barnehagens rom

Thorbergens forteller hun at rom og utemiljø spiller ikke alltid på lag med barnehagens pedagogiske målsettinger. Hun skriver også at Norske barnehager har hatt lite fokus på betydningen av det fysiske miljø og blant barnehagepersonal, og det er derfor lite bevissthet og kunnskap rettet mot miljøets betydning for den pedagogiske virksomhet. Når vi kommer inn i et rom sanser vi helheten. Synet gir oss et visuelt bilde av rommet, er det lyst eller mørkt, ryddig eller rotete, fargerikt, sterilt og harmonisk eller kaotisk. Valg av plassering av tekstiler og gjenstander har også en betydning for opplevelsen av rommet (Thorbergens, 2007, s. 17).

Utviklingsprosjektet «BARN & Rom- 1000 spørsmål» var et prosjekt som ti barnehagen i Trondheim var med på. De samarbeidet med Reggio Emilia instituttet i Stockholm for å hente inspirasjon og for å lære mer om rommets pedagogiske betydning. Funksjons- og arealprogrammet for barnehager i Trondheim sier at barnehagens lokaler stadig må utvikles i tråd med barnehagens innhold, tilbud, syn på barn og læring. De siste årene har barnehagene endret seg frem til idag, men prinsippene som pedagogisk funksjon, tilgjengelighet, estetikk, fleksibilitet og universell utforming holdes fortsatt fast ved. Bevissthet på at et pedagogisk miljø består av, planløsning, møblering, materialer, holdninger, læringssyn og barnesyn er nødvendig for å stryke innsatsen på barnehagens fysiske miljø (Eggesbø, 2012, s. 250). Det fysiske miljøet blir en viktig kilde til kunnskap i en langsiktig pedagogisk prosess. Prosessen vil ofte være preget av tverrfaglighet innenfor kunst, kultur og kreativitet. Det konstruivistiske perspektivet fremheves, det vil si å skape kunnskap i direkte møter med virkeligheten ut fra barnets ståsted (Buaas, 2009, s. 14).

Barn tar til seg rommet gjennom å leve i det, bevege seg i det, handle, oppdage, fantasere og forandre rommet. Det er ikke tilfeldig hvordan det fysiske miljøet utformes da barn på sin egen måte er en del av sitt miljø og dermed helt avhengig av det. I Reggio Emilias virksomhet har det alltid vært lagt stor vekt på temaet rom, arealer og på undervisningsmiljøer. Her finner vi også begrepet rommet som den tredje pedagog, som blir benyttet som en betegnelse på den fysiske miljøet og materialenes påvirkning av barnet og hvilken virkning barnet har på materialene og det fysiske miljøet. Rommet blir betraktet som en viktig medspiller i barns dannelsesprosesser. Rommet som den tredje pedagog er en metafor for hvilken betydning det fysiske miljøet kan ha for barns opplevelser. Organisering av ulike soner, tilrettelegging av materialer, bruk av vegger som utstilling, lys, tekstiler og vinduer er faktorer som spiller inn på barns læringsmiljø (Waterhouse, 2017, s. 115). Er det fysiske miljøet utformet slik at det hjelper personalet i barnehagen å nå målene? Alle rom har en hensikt og mening, og det er opp til pedagogene å utforme de slik at de kan nå kravene som er satt i rammeplanen hvor barns læring og rett til

medvirkning er vektlagt (Eggesbø, 2012, s. 251).

Et rom med alt som befinner seg i det, taler til barn som oppholder seg i det. Rommets utforminger formidler verdier, forventinger og ideologier. Häikiö som er inspirert av Reggio Emilia- pedagogikken, finnes det fire viktige forbindelser mellom fysiske omgivelser og barnet.

- hvordan rommet forholder seg til barnets indre verden: følelser, tanker etc
- hvordan rommet forholder seg til barnets kropp
- hvordan barnet forholder seg til ulike objekter i rommet som materialer, møbler innendørs
- hvordan forholder barnet seg til miljøet inne og ute, landskapet, samfunnet

Dette betyr at barnet har mulighet til å undersøke med kroppen, klarer å se fra stedet det står på, ulike perspektiver som klatre på noe, lukte, smake og føle på ting (Fredriksen, 2013, s. 214).

Som jeg også nevner tidligere i denne delen skal barnehagen legge til rette for og ivareta barnas lek, blant annet rommene, de skal kunne inspirere til ulike typer lek både inne og ute. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring (Rammeplanen 2017). Barn er opptatt av å leke i ulike rom og konstruere rom for ulike lek. Når barn arbeider med rom, kan alle slags materialer brukes, men barns rom kan også være immaterielle, det vil si at rommets avgrensning er en illusjon og rommet er konseptet, en idé. Barna kan oppdage rom mange steder, til og med der som kanskje ikke vi voksne oppdager de rommene som barn oppdager. Når barna er i skogen kan de oppdage rom mellom trær, steiner eller busker. Materialer de finner ute som greiner, tang og sand kan være med på å skape disse rommene. Inne i barnehagen kan barna lage seg rom under trappa, bordet og bak dører (Waterhouse, 2013, s. 49).

3. Metode

En metode er en fremgangsmåte som passer til det man ønsker å finne ut. Metode er det konkrete redskapet jeg bruke for å finne svar på min problemstilling. Hvilken metode som passer for min oppgave, er avhengig av forskningsspørsmålet jeg stiller. Forskningsspørsmålet vil fortelle både hva man skal gjøre (intervjue), hvem skal man intervju, og når du skal intervju (Fredriksen, 2013, s. 252). For å kunne besvare min problemstilling på en best mulig måte valgte jeg å benytte av kvalitativ metode som ble intervju. Ved å bruke denne metoden har man mulighet til å gå mer i dybden, man kommer i direkte kontakt og nært inn på. Jeg velger også å kort beskrive forskjellen på kvalitativ metode og kvantitativ metode rett og slett for å gjøre leseren oppmerksom på at det er noen ulikheter mellom de to metodene.

Kvalitativ metode: avdekker hvorfor det skjer. Vi samler inn et stort tallmateriale slik at v kan lese av sammenhenger, kartlegge utbredelsen eller finne ut. Ved kvalitativ tilnærming kan det hjelpe oss å forstå situasjoner og fenomener som er komplekse, gåtefulle eller forvirrende. Kvalitativ forskning tillater mange svar på ett og samme spørsmål, denne metoden egner seg hvis man ønsker å forstå noe i konkrete kontekster (Fredriksen, 2013, s. 269).

Kvantitativ metode: kartlegger at noe skjer. Her er vi opptatt av årsakssammenhenger, opptatt av å forstå eller beskrive hvorfor. Kvantitative metoder krever vanligvis et stort antall målinger. Er målet med forskningen å finne ut hvordan et fenomen er, vil slike prosjekter vanligvis kreve kvantitative tilnærminger (Fredriksen, 2013, s. 253).

3.1. Intervju

For å kunne få svar på problemstillingen min valgte jeg en kvalitativ metode, å gjøre et én- til- én intervju slik at jeg kunne få fylldige og detaljerte beskrivelser av informantenes forståelse, erfaringer, oppfatninger, meninger og holdninger knyttet til temaet (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 146). Formålet med intervju er ofte å oppnå en forståelse og beskrivelse av noe, og er ofte mer en dialog enn rene spørsmål og svar. Man har som forsker mulighet til å tolke kroppsspråk, rette opp eventuelle misforståelser og følge opp med oppfølgingsspørsmål for å få et mer utdypende svar. Hovedsaken når en intervjuundersøkelse skal forberedes, er å besvare spørsmålene hva skal jeg spørre om, hvorfor disse spørsmålene og hvordan skal de formuleres? Når man skal intervjuer er det greit å ha litt kunnskap om temaet man skal undersøke, for å skape et grunnlag for tilførelse og integrasjon av ny kunnskap. Kunnskap om temaet er nødvendig for å kunne stille de riktige spørsmålene (Bergsland og Jæger, 2016, 70). Under et én- til- én intervju har man også muligheten til å få gjenfortalt hendelser fra barnehagehverdagen, noe som ikke er mulig ved hjelp av observasjon eller spørreskjema.

Jeg har valgt å benytte meg av et semistrukturert eller delvis strukturert intervju, hvor jeg har en overordnet intervjuguid som utgangspunkt. Det vil si at jeg fulgte ikke intervjuguiden slavisk. Hvis informant svarte på et spørsmål uten at jeg stilte det valgte jeg ikke å stille spørsmålet på nytt hvis jeg følte jeg hadde fått svar på det. Hvis informant nevnte noe i forklaringene sine jeg synes var interessant eller jeg ikke forsto kunne jeg spørre mer om dette, og få henne til å utdype svaret sitt (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 148).

Når man skal intervjuer kan det være lurt å ta opp intervjuet på lydbånd slik at man kan transkribere intervjuet, dette fordi man får det mest mulig nøyaktig og kunne utarbeide et korrekt sammendrag av intervjuet. Det jeg gjorde var å notere ned ved siden av spørsmålene det informanten hadde å komme med. Jeg opplevde at jeg fulgte mye mere med og var mere på i intervjuet når jeg gjorde det slik. Jeg måtte gjenta det informanten svarte slik at jeg fikk det rett, og kom med fire oppfølgingsspørsmål

under veis en det jeg hadde laget meg på forhånd.

For å kunne følge opp det informanten hadde svart på intervjuet tenkte jeg at jeg skulle observere det i praksis. Data fra observasjoner er som regel detaljerte beskrivelser av menneskers aktiviteter, atferd eller handlinger. Observasjon egner seg godt når forskeren ønsker direkte innsyn i de handlingene han studerer, som for eksempel se hvordan barnehagelæreren legger til rette for en kreativ prosess med bruk av gjenbruksmaterialer (Johannesen, Tufta og Christoffersen, 2016, s. 129). Dette kunne vært veldig relevant for min oppgave om jeg hadde valgt å gjennomføre det.

3.2. Valg av informant

Kvalitative studier baserer seg på strategiske utvalg, det vil si at vi velger deltakere som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategisk i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2015, s. 60). Jeg ville finne en informant som kunne gi de best mulige svarene jeg ville ha, for å kunne få svar på min problemstilling. Det vil si at jeg gjorde et strategisk valg når jeg ville intervju en som var eller tidligere har vært ped. leder i en barnehage. Veilederne mine tipset meg litt på noen barnehager jeg kunne kontakte, jeg fikk noen nei før jeg til slutt fikk et ja. Informanten ble dag en fagleder i en barnehage som tidligere hadde vært pedagogisk leder på flere av avdelingene i denne barnehagen men også i andre barnehager.

3.3. Etiske retningslinjer

Under en forskningsprosess er det etiske retningslinjer man må ta hensyn til. Intervjuet er frivillig og dette gjorde jeg informant oppmerksom på, på forhånd. Jeg sendte samtykkeskjema dagen i forveien slik at hvis det var noe som var informant lurte på kunne vi ta dette før intervjuet. Intervjuet er anonymisert da jeg ikke har med noe som kan avsløre barnehagen eller informantens identitet. I studier som innebærer nær kontakt mellom forsker og de personene forskeren studerer, som ved intervju, får forskeren data som kan knyttes til de personene som deltar i prosjektet (Thagaard, 2015, s. 25). Forskningsetikk i kvalitativ forskning dreier seg om å beskytte deltakerens privatliv og verdighet og å forhindre at de på noen måter blir skadelidende. Når man snakker om forskningsetikk er anonymitet og samtykke ofte

det første man tenker på. Anonymiseringen er en viktig del av forskningsetikken. Dette gjelder særlig sårbare opplysninger som fødselsdatoer, adresser, navn ect (Fredriksen, 2013, s. 294).

3.4. Kritikk til metode

Med kvalitativ metode kommer man nært inn på det man ønsker å undersøke. Fordelen med et intervju av en barnehagelærer er at man får inntrykk i barnehagens arbeid og en litt friere dialog rundt temaet. Når jeg skulle velge informant ble det en fagleder i barnehagen som tidligere hadde jobbet som pedagogisk leder på flere av avdelingene, fordelen med dette er at man får inntrykk av barnehagens arbeid med gjenbruksmaterialer og en litt friere dialog rundt temaet. Som nevnt tidligere hadde jeg tenkt å ta opp intervjuet på lydbåndopptaker, men på grunn av at jeg var litt sent ute fikk jeg ikke tatt opp intervjuet. Dette kan være en stor ulempe for meg da det kan hende at man ikke får med seg alt som blir sakt, noe som kanskje man burde fått med seg. Hadde jeg planlagt litt bedre og vært litt tidligere ute kun jeg tatt opp intervjuet på lydbåndopptaker. Som jeg også nevnte tidligere i metodekapitlet hadde jeg også vært innom tanken på å observere i barnehagen, dette for å kunne støtte opp det informanten kom med av informasjon. Det kunne vært fint å sett om de faktisk gjennomføre i praksis. Det er mye jeg ser selv jeg kunne gjort annerledes for å få mere fylde i oppgaven, men jeg jobber med deg jeg har. Det som kan være en ulempe når det kommer til intervju er at informanten svarer det han tror at forskeren vil høre, og feil informasjon kan forekomme. Hvis man skal kunne innhentet god nok informasjon burde man være kritisk til alt som blir sakt under intervjuet. Det var ikke jeg, jeg ble helt overveldet over hvor flott jeg syntes denne barnehagen var, at det nok sikker har påvirket mitt syn under resten av prosessen. Det påvirket kanskje det informanten fortalte meg da hun kunne se at jeg syntes dette var et interessant tema og var veldig på under intervjuet

Jeg har konkludert med, den teorien jeg har skrevet er det jeg syns og føles viktig innenfor dette temaet. Med den innfallsvinkelen kan det hende at oppgaven ikke blir representativ på en god nok måte. Fordelen med at jeg ikke gjennomførte observasjon er at jeg ikke klarer å holde fokuset der det burde være. Det er mulig at jeg ikke hadde sitte igjen med noe etter dette eller at jeg hadde hatt for mye innsamlet data at jeg ikke hadde vist hva jeg skulle gjort med den. Alle må finne sine måter å kunne komme gjennom denne prosessen på og vite at man får med alt som skal være med. En av svakheten til kvalitativ metode er at det kan være tidkrevende å behandle all innsamlede dataene i etterkant.

4. Funn og drøfting

"Hvordan kan jeg som barnehagelærer legge til rette for kreative prosesser i barnehagen med bruk av gjenbruksmaterialer".

Det finnes mange ulike tanker rundt gjenbruksmaterialer, kreativitet, medvirkning, kreative prosesser og utformingen av rom i barnehagen. Dette er områder jeg mener har en innvirkning når man som pedagog skal legge til rette for kreative prosesser med bruk av gjenbruksmaterialer. Disse områdene har mange fellestrekk og påvirker hverandre. Jeg har valgt å presentere mine funn og drøftinger i samme kapittel. Begrunnelsen for dette er at jeg ønsker å drøfte rett nedenfor funnene mine, med dette håper jeg det blir en tydelig sammenheng med funn, teori og drøfting.

4.1. Gjenbruksmaterialer

(funn)

Informanten forteller at det å legge til rette for bruk av gjenbruksmaterialer i barnehagen er et omfattende arbeid. Det er ikke bare å si at sånn skal vi ha det så skjer det. Mye handler om å bryte med gamle tradisjoner og få inn litt nye tanker. Materialene barnehagen bruker er slik de plukker selv, for eksempel i fjæra eller i skogen. De får også materialer fra foreldre, besteforeldre eller annet bekjentskap. De kan også spørre etter materialer hvis de ser at de mangler noe, som for eksempel til karneval, da syr barna kostymer selv (med hjelp og veiledning fra voksne) ut ifra et tema. Når man låser et produkt kan man liksom ikke bruke det igjen, og vi opplever at barna holder på mye lengre, gjerne i flere timer med prosessen. For at foreldrene skal få en liten forståelse av hvordan vi bruker gjenbruksmaterialer i barnehagen valgte de å gjennomføre et foreldremøte på ReMida- senteret. Da fikk foreldrene fikk en større forståelse for hva vi gjør i barnehagen og hvordan barna kan ta i bruk de ulike materialene. De fikk også se ulike måter de selv kunne ta i bruk slike materialer hjemme.

(drøfting)

Gjenbruksmaterialer er lett tilgjengelig og noe alle har tilgang på. Gjenbruksmaterialer kan også være med på å inkludere foreldre i barnehagens arbeid. Som jeg nevner lenge opp her så får barnehagen materialer fra barnas hjem som de kan ta med i barnehagen å bruke det i sin lek eller få oppleve at de skaper noe. Dette kan sees på i sammenheng med det Waterhouse skriver om kreativitetsfremmede materialer, vi må tenke annerledes i møte med gjenbruksmaterialer enn i forhold til andre materialer. Barna kan lære at gjenbruksmaterialer kan være masseproduserte hverdagsgjenstander som ikke har en kunstnerisk verdi men som kan bli satt inn i en kunstnerisk sammenheng. Det å transformere gjenbruksmaterialer er en spennende prosess som handler om å oppdage, utforske og eksperimentere, en prosess som kan utvikle barns kreative tankemønster.

Som jeg nevner i min teoridel er det mange som begrunner bruken av materialer med at de er gratis, og allerede her kommer mangelen på kunnskap om gjenbruksmaterialer inn. Det handler om er at det skal være et materiale som fremmer barns kreative og kunstneriske kompetanse. Det å transformere gjenbruksmaterialer er en spennende prosess som handler om å oppdage, utforske og eksperimentere med ulike materialer i en formskapingsprosess, en prosess som kan utvikle barns kreative tankemønster og handlingssett. Det er mange som ikke er interessert i prosessen slik som i slutt produktet, resultatet av det barnet har produsert. Dette har jeg selv opplevd i arbeid hvor det ikke handlet om at barna selv skulle kunne få male juletreet som de lagde og skule ta hjem til jul. Alt skulle gjennomføres raskest mulig og det skulle se penest mulig ut. Dette synes jeg er så synd, barna får ikke følelsen av at de selv har laget produktet og sitter kanskje ikke igjen med like mye som de ville gjort om de fikk male så mye grønt de ville og lime på så mye paljetter som de ville.

Som barnehagelærer er det min jobb å legge til rette for barna og introdusere barna for ulike materialer der det bare er fantasien som sette grenser. Mine forventinger, holdninger, normer og syn på barnets kompetanse kan avspeiles i de materialene jeg velger å gjøre tilgjengelig for barna. Informanten min fortalte at barnehagen hadde for første gang fått plastikk perler som de ikke brukte å stryke slik at de smeltet sammen, men de brukte heller ikke så mye lim. Materialet låses, det dør, det blir lagt i en skuff og aldri tatt frem igjen. Dette bidrar til at det blir mindre utbytting, hvor materialet blir brukt om igjen og om igjen. Med lite utbytting av materialer får barna god til til å prøve og utforske. Barna får en forståelse for at de selv og andre barn også kan bruke det. Man opplever at barna kan sitte å holde på med dette i flere timer og det blir gjenbruk. Waterhouse skriver at det å se potensialet i materialet men også nysgjerrigheten og kjenne på lysten å undersøke det, utforske og eksperimentere.

Barn bør få så mange og varierte material opplevelser som over hode mulig i barnehagen, å oppleve at materialer endrer form og karakter, gir viktige erfaringer. Å gi barn rike opplevelser og erfaringer med variert materiale, utvide begrepsforståelse, skape i interaksjon med ulike materialer gir konkrete sanselige erfaringer i jakten på materialer. Det handler i stor grad om å se potensialet til materialet, men også nysgjerrigheten og kjenne på lysten til å undersøke det, utforske og eksperimentere.

Når det kommer til bruken av gjenbruksmaterialer i barnehagen er mangel på kunnskap kanskje den største delen som holdet det tilbake i enkelte barnehager, også en av de største grunnene til at jeg også ville undersøke dette fenomenet nærmere, mangel på kunnskap. Jeg ser jeg har lært mye nytt og tenker at dette er noe jeg vil bringe videre ut i jobb situasjon. Som barnehagelærer er det min jobb å bevisstgjøre personalet på hvorfor valg av gjenbruksmaterialer. Barna skal ha materialer som fremmer deres kreative og kunstneriske kompetanse Barn bør få varierte material opplevelser, å oppleve at materialer endre form og karakter gir viktige erfaringer. Dette kan føre til opplevelse av mestring og glede.

Waterhouse sier gjenbruksmaterialer kan være kreativitetsfremmende, vi tar materialet ut fra dens opprinnelige kontekst og ser på den med nye øyne, som barn er veldig flinke til. Det å transformere gjenbruksmaterialer er en spennende prosess som handler om at det skal være et materiale som fremmer barns kreative og kunstneriske kompetanse. Som jeg nevner innledningsvis føler jeg meg selv aldri like kreativ som andre, men det jeg har lært i denne prosessen er at man kan være kreativ på ulike måte og i forskjellig grad. Bar har lettere for å se på ting med nye øyne. De er ikke like lukket som oss voksne da vi i gjennom livet velger bort kreativiteten og fantasien vår mer og mer.

Som jeg nevner i min teoridel har Trondheim kommune satset på ReMida og mange barnehager bruker dette sentret. Dette er en fin måte for barnehager som ikke har så mye kunnskap om bruken av gjenbruksmaterialer å kunne innhente litt kunnskap der. ReMida er absolutt noe som flere kommuner burde satset på slik at flere kan utnytte seg av denne kunnskapen. Jeg tror det ligger en fin balanse i mellom å bruke gjenbruksmaterialer i barnehagen og andre materialer i barnehagen. Informanter forteller jo at de har lego, bilder, dukker og andre innkjøpte materialer som barna kan bruke. Men vi må lære barna at man ikke bare kan kjøpe og kjøpe hele tiden, lære dem blitt om forbruket, miljøet og den bærekraftige utviklingen, at vi må ta vare på miljøet og verden vår.

Ved å ha fokus på gjenbruk i barnehagen og se ting på nytt lærer barna å bruke den estetiske oppmerksomheten eller persepsjonen sin. At de kan se på et materiale å tenke at dette kan være en buss, en båt etter et romskip. Dette skriver jeg litt om lengre ned i rom i barnehagen, det er litt opp til barna hva ting skal være eller bli. Etisk persepsjon kan man definere på som en måte å se verden på, som barna gjør. De ser verden på en annen måte enn oss voksne. Noe av det som er mest spesielt meg gjenbruksmaterialer er at vi kan nærme oss materiale ut fra en tanke hva det kan bli, ikke hva det allerede er.

4.2 Kreative prosesser og medvirkning

(funn)

Informanten kunne fortelle meg at barnehagen har stort fokus på medvirkning i barnehagen og mener at barn er kompetente og de finner sin vei til læring ved hjelp av gode, tilstedeværende og engasjerte pedagoger. Ved å fornye og utvikle pedagogikken gjennom refleksjon over egen praksis, alltid med barnet i sentrum legger fine føringer for tilrettelegging for akkurat dette. Ved å undersøke, observere og møte barna på deres premisser, vi må være på og tilstede for å forstå de. Ved å bruke refleksjonsgrupper på personalmøter og avdelingsmøter på tvers av avdelingene får vi et innblikk i hvilken kunnskap de ansatte har og finne ut hvordan dette skal anvendes i praksis. Vi må gjøre det på barns premisser, prat om det som er og lek med barna. Barna er ulikt involvert i barnehagens arbeid i forhold til hvor gamle dem er. Hun forteller også at studenter som de har i barnehagen ser de ser stor grad til medvirkning i barnehagen. Vi får også tilbakemelding fra skolen at skolestarterne våre er veldig kreative. For at barnehagen skal kunne legge til rette for barna på en best mulig måte slik at de får utfoldet seg er det viktig med et kompetent personale, personalet er der barna er og støtter dem, veileder dem og oppmuntre dem til å utføre kreative prosesser. Vi i barnehagen er opptatt av at prosessen er den viktigste delen, ikke selve sluttproduktet.

(drøfting)

For at barn skal kunne få uttrykke seg kreativt må vi voksne støtte, legge til rette og motivere barn til dette. Noe av det viktigste når det kommer til barn og kreativitet er å se på den utforskende og åpne holdningen barn i barnehagen har. Barn har en åpen holdning til hva ting kan bli, egenskaper som mange voksne har lagt bort mener Bråten og Kvalbein. Dette velger jeg å støtte meg til da jeg selv opplever det samme med meg selv og bruke kreativiteten min i ulike prosesser. Her velger jeg å trekke inn det jeg skriver om barns lek. Leken er en måte å uttrykke seg på, de skaffer seg sanserfarineer som er nødvendige for å forstå omverdenen.

Jeg har tidligere introdusert Wallas fire stadier i en kreativ prosess i min teoridel, som beskriver prosessen fra start til slutt. For at jeg skal kunne legge til rette for barn i barnehagen er man nødt til å kunne kjenne til og ha ulike erfaringer hva som er med på å starte og hvordan jeg kan tilrettelegge for ulike prosesser. I barnehager jobbes det daglig med medvirkning og for at barna skal kunne medvirke meste mulig er det viktig å ha et personale som har tilstrekkelig med kunnskap om medvirkning men også om de ulike fagområdene og barnehagen som virksomhet. I Reggio Emilia filosofien legges det stor vekt på barns kunnskapsprosesser og organisering av virksomheten i lange prosjektarbeid. Hvis man undersøker små grupper av barn av ulike fag og temaer kan man ivareta barns oppdagelsesglede og kreativitet. La oss inspirere av barnas nysgjerrighet og spørsmål slik at man kan legge til rette for kreative prosesser med medvirkning. Ved å gjøre det på denne måten medvirker barna uten å kunne si at sånn skal vi ha det, men de ser at vi voksne er genuint opptatt av det de er interessert i.

Jeg valgte å rette fokuset mitt til kreative prosesser og dra inn medvirkning i barnehagen i denne delen. Dette gjorde jeg fordi jeg mener at medvirkning har en stor innvirkning når det kommer til barn og kreative prosesser, og at medvirkning er med på kunne starte en kreativ prosess. Underveis i denne skriveprosessen merket jeg at det var rett av meg å trekke inn medvirkning i barnehagen da jeg opplevde at det var mye medvirkning i barnehagen etter det informanten kunne fortelle meg. Informanten kunne også legge til at tilbakemeldingene de får fra skolen var at skolestarterene var veldig kreative. Nettopp fordi de har så reflekterte ansatte som lar barna medvirke i sin hverdag for kreative prosesser. Jeg mener også at medvirkning spiller inn på alle de ulike begrepene jeg tar for meg i denne prosessen da medvirkning er en så stor del av barnehagehverdagen.

Med tidligere erfaringer fra barnehager har jeg opplevd ulike former for medvirkning, ulike grader for medvirkning. Dette skrev jeg om i et arbeidskrav hvor vi skulle presentere et utviklingsprosjekt i en barnehage. Da valgte jeg medvirkning etter at jeg opplevde at det er litt mange på det i noen barnehager. Som barnehagelærer er det min jobb å se til at barna får medvirke i hverdagen sin, at de andre ansatte i barnehagen lar

lar barna medvirke. Jeg syns dette temaet er veldig viktig slik at barna får en følelse at de er med på bestemme sin hverdag. Slik som det er nå er barnas hverdag ganske hektiske og alt skal skje på andre sine premisser og tidsskjema. Da er det fint å kunne la dem få bestemme på sine premisser og sitt tidsskjema i barnehagen. Alle barn skal kunne erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Det jeg ser for meg videre for min del i arbeid med medvirkning i barnehagen, er at jeg vil ha mer fokus på det. Barnehagene har så mye å lære fra Reggio Emilia filosofien, etter min erfaring og kunne gjerne tenkt meg å trekke det mer inn i arbeidet videre. Det jeg tror mangler i mange barnehager er kunnskap og informasjon, nye måter å tenke på og som informanten min sier «bryte litt med gamle tradisjoner».

Ettersom jeg bare har undersøkt og intervjuet en barnehage gjelder ikke dette for alle. De erfaringene jeg har med meg fra tidligere jobb og praksis stemmer ikke med alle andre barnehager. Alle barnehager jobber på forskjellige måter med medvirkning i barnehagen, men det er noen ting de har felles og det er grunnloven, barnehageloven og rammeplanen. Dette er noe alle skal følge og jobbe ut ifra, men alle gjør det på hver sin måte. Det er klart at det er ikke alt man ser på den lille korte tiden man er i praksis eller vikarier for en liten periode så jeg skal ikke ta alle under samme kammen. Det er fortsatt en lang vei å gå, og med den nye rammeplanen føler jeg at flere er blitt flinkere og flinke på akkurat dette området.

4.3 Barnehagens rom

(funn)

Barnehagen er også med i Reggio Emilia nettverket som de møter en gang i med og frisker opp øynene litt. På barnehagen jobber de med rommet som den tredje pedagog og utvikler rommene kontinuerlig, det er alltid en take bak det de gjør. Informanten forteller at de vil at de skal ha noe å tilby barna, noe som kanskje ikke alle andre barnehager tilbyr, noe kanskje ikke lekeplassene tilbyr. Ute har de ikke noen leker som tilhører en fast gruppe, som for eksempel et sjørøverskip som mange andre har. De har

en liten båt som alle barna kommer seg opp i og det kan være hva som helst, det er litt opp til barna hva det skal være.

(drøfting)

Som jeg skriver om i min teoridel er rommet som den tredje pedagog en metafor for hvilken betydning det fysiske miljøet kan ha for barns opplevelser. Organisering av ulike soner, tilrettelegging av materialer, bruk av vegger som utstilling, lys, tekstiler og vinduer er faktorer som spiller inn på barns læringsmiljø. Dette er noe flere bør være flinkere å tenke gjennom og det skal jeg forklare nå hvorfor jeg tenker.

Etter at jeg begynte å skrive på min bacheloroppgave og så hvilken vei den ville gå, hva jeg ville finne ut med de svarene jeg fikk på intervjuet mitt, har jeg tenkt mye på rommet som den tredje pedagog. Dette sikker nok mye igjen fra mitt første år på Dronning Maud da jeg ble plassert i en stor basebarnehage. Jeg var på småbarnsavdeling sammen med låringer. Jeg hadde en veldig flink og reflektert veileder som alltid begrunnet valgene sine. Men, når hun ikke var tilstede på avdelingen følte jeg ikke at noe ble gjennomført. I en basebarnehage har de mange rom, kanskje litt for mange etter min mening. De minste barna ble plassert inne på et rom, gikk rundt mens noen av de voksne spilte musikk fra telefonen sin. Rommene var ikke utformet slik at barna fikk utfoldet seg etter sine behov. Det var ingen tilgjengelige materialer eller faktorer som innvirker på barnas læringsmiljø. Som barnehagelærer er det min jobb å legge til rette for og følge opp at rommene i barnehagen er innbydende og med tilgjengelige materialer.

Som Rammeplanen sier skal barnehagen legge til rette for og ivareta barns lek. For å kunne gjøre dette må barnehagen organisere blant annet rom som inspirerer til ulike typer lek. Som informanten forteller «vil de ha noe å tilby barna, noe kanskje ikke alle andre barnehager har». Hvis vi ser på det Waterhouse skriver at barn tar til seg rommet gjennom å leve i det, bevege seg i det, handle, oppdage, fantasere og forandre rommet. Det er ikke tilfeldig hvordan det fysiske miljøet utformes da barn på sin egen måte er en del av sitt miljø og dermed helt avhengig av det. Jeg tenker dette stemmer i samråd

med det informanten min forteller, det jeg skulle ønske er at hun kunne fortelle litt mer om er hvordan barna i deres barnehage tok rommene i bruk, hvordan kunne hun se at de tok dem i bruk. Dette er en fin erfaring å få med seg videre når jeg som snart ferdigutdannet barnehagelærer skal ut i arbeid.

Det jeg ser for meg på min vei videre et at man må blir flinkere å tenke hva tilbyr rommene, hva kan vi gjøre for at rommet skal bli innbydende for barna, hvor mye tilgjengelige materialer skal man ha? Dette er spørsmål man kan spørre seg når man skal utarbeide nye rom eller forbedre rommene som er i barnehagen. Det er ikke mye som skal til for at rommet blir mer innbydende.

Jeg vil også fortelle om en til erfaring jeg har fra barnehagen. Dette var en barnehage jeg jobbet i for noen år til bake. Det var en liten privat barnehage med få barn i. En dag da jeg kom på jobb etter helgen var det lagt ett vegg til vegg teppe i garderoben, dette var for å minske støy i barnehagen. Så man trenger ikke bare innrede rommene for at de skal ha noe å kunne tilby barna, man kan også gjøre det for å kunne få et bedre innemiljø i barnehagen. Det ble veldig behagelig for både barn og gangen ble en plass hvor barna trakk seg tilbake i hvis de ville slippe unna litt støy og slappe av litt. Det jeg tenker er fint med innredning av rom er at det ikke bare kan være for barnas beste men også for voksnes.

5. Avslutning

Problemstillingen for min bacheloroppgave var: *"Hvordan kan jeg som barnehagelærer legge til rette for kreative prosesser i barnehagen med bruk av gjenbruksmaterialer"*.

I arbeidet med denne oppgaven har jeg lært mye. Det har vært en lærerik og kreativ prosess. Jeg har blitt mere bevisst på mitt eget syn og holdninger i arbeid med gjenbruksmaterialer. Fordi jeg bare har undersøkt en liten del av dette feltet kan jeg ikke vite helt sikkert om det jeg har funnet ut er representativt for barnehager generelt. Gjennom intervju, teori og arbeidet med mine funn har jeg kommet frem til at det er noen grunnleggende elementer som påvirker og bidrar til at jeg som barnehagelærer kan legge til rette for kreative prosesser med gjenbruksmaterialer. Det er nok rimelig å hevde at barnehager jobber ulikt ut fra hvilke holdninger personalet har og hvilket satsningsområde barnehagen har. Det handler om mine og mine medarbeideres kunnskap, erfaringer og holdninger rundet gjenbruksmaterialenes muligheter. For at vi skal kunne legge til rette er vi avhengig av tilrettelagte rom som inspirerer med en mengde av ulikt materialer for barna. Barn og voksne har behov for nye impulser, inspirasjon, utforskning, prøve ut og fullføre kreative prosesser. Gjennom intervju ble jeg mer bevisst på hvor lett man kan bruke gjenbruksmaterialer som et pedagogisk verktøy i barnehagen og i hverdagen innenfor de ulike fagområdene i Rammeplanen. Barns erfaringer, opplevelser og læringsprosesser kan sammen med rammeplanen være en begrunnelse på hvorfor man ønsker å legge til rette for kreative prosesser med gjenbruksmaterialer i barnehagen.

Denne fordypningsoppgaven har vist meg hvor viktig det er med et personale som har en positiv holdning til gjenbruksmaterialer i barnehagen, og hvor stor påvirkning det kan ha på barna. Det er viktig at personalet ser hvert enkelt barn og tilrettelegger for deres behov på en best mulig måte. Det har vært et kjempeinteressant tema å undersøke og skrive om, og jeg kunne tenkt meg å fordype meg mer innenfor dette området ved en senere anledning.

6 Referanseliste

Bergsland, M.D. & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I M.D. Bergsland. (red.) & H. Jæger. (red.). *Bachelor oppgaven i barnehagelærer utdanningen*. Latvia: Cappelen DAM AS

Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt*. Bergen: Fagbokforlaget

Buaas, E.H. (2009). *Med himmelen som tak*. Oslo: Universitetsforlaget

Fønnebø, B. (2014). *Kunsteriske bevegelser i barnehagen*. Latvia: Cappelen Damm AS

Eggesbø, M.N. (2012). «BARN & Rom- 1000 spørsmål». I. Krogstad, A, Hansen, G.K,

<https://grontflagg.fee.no/om-gront-flagg>

Høyland, K & Moser, T. (red.). *Rom for barnehage*. Bergen Fagbokforlaget

Haabesland, A.Å & Vavik, R. (2010). *Kunst og håndverk- hva og hvorfor*. Bergen: Fagbokforlaget

Johannesen, A, Tufte, P.A & Christoffersen, L. (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Jonstøij, T & Tolgraven, Å. (2008). *Hundre måter å tenke på*. Danmark: Cappelen Damm

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex

Rinaldi, C. (2009). *I dialog med Reggio Emilia- lytte forske og lære*. Bergen: Fagbokforlaget

<http://www.reggioemilia.no/remida-trondheim.html>

Thagaard, T. (2015). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget

Thorbergsen, E. (2007). *Barnehagens rom*. Oslo: Pedagogisk forum (barn og materialer)

Waterhouse, A.H.L. (2013). *I materialenes verden*. Bergen: Fagbokforlaget

Waterhouse, A.H.L. (2017). *Med kunst i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

7 Vedlegg: Intervjugid

1. Hvordan legger barnehagen til rette for bruk av gjenbruksmaterialer? (rom, medvirkning, tilgjengelighet)
2. Hvilket syn har de ansatte i barnehagen på bruk av gjenbruksmaterialer? (positivt, negativt)
  - Har de ansatte i barnehagen nok kunnskap om gjenbruksmaterialer, og er dette noe du kunne tenke deg å utvide? (hvordan, kurs, rammeplanen, personalmøter, planleggingsdager hvordan får personalet nok kunnskap)
3. Hvordan involverer dere barna? (prosessen, medvirkning, utføringen, utforming av rom)
4. Hvordan jobber barnehagen for å oppbygge en bevissthet om forbruk og miljø blant de ansatte og barna i barnehagen? (medvirkning, både barn og ansatte, hvilket fokus har barnehagen på miljø)
  - Får dere materialer fra bedrifter osv..?
5. Hvordan legger rommene i barnehagen føringen for en kreativ prosess? (rommet som den tredje pedagog, tilgjengelighet for barna)
6. Burkes det både uterom og innerom i ulike kreative prosesser? Hvordan?

7.1 Vedlegg: Samtykkeskjema

Til.....

Dato 08.03.2018

FØRESPØRSEL OM DELTAGELSE

Informant til bachelor oppgave om kreative prosesser med gjenbruksmaterialer.

Mitt navn er Helene Ludvigsen er 24 år og kommer fra Lofoten. Jeg går mitt 3.år på Dronning Maud. Jeg går vanlig hovedmodell men har tatt valgfaget musikk, drama og kunst og håndverk.

Jeg skal skrive Bachelor om gjenbruksmaterialer, og hvordan jeg som barnehagelærer kan legge til rette for kreative prosesser i barnehagen ved bruk av gjenbruksmaterialer. Da vil jeg undersøke hvordan dere gjør det i barnehagen, hvordan bruker dere gjenbruksmaterialer, hvilke utbytte ser dere barna har av det?

Deres deltakelse i min bachelor oppgaver blir som informant. Jeg har tenkt og intervjuer men om det er mulighet kunne jeg tenke meg en omvisning i barnehagen for å se hvordan dere har det, hvor tilgjengelig er materialer, hvordan dere bruker ulike materialer. Jeg kommer til å ta opp intervjuet på en båndopptaker. Hvis det er mulighet kunne jeg også tenke meg til å ta bilder av materialer som barnehagen har og hvordan dette er tilgjengelig for barna. Det skal ikke være barn eller ansatte med på bildene.

Transkriberingen av intervjuet vil skje på skolen eller hjemme, det er ingen andre som har tilgang til opptakene enn meg. Alt kommer til å anonymiseres, det skal ikke være navn på informant eller barnehage. Intervjuet skal være slettet innen 30. juni. Jeg setter så lang dato i tilfelle jeg må gå tilbake i intervjuet å sjekke data.

Informant har full mulighet til å trekke seg fra studien og ikke vil at informasjonen ikke skal brukes i oppgaven når som helst.

7.2 Vedlegg: Malcolm Rossmodellen

